

Jenni Pyykkö

**SATIS HOUSEN JA MISS HAVISHAMIN VÄLI-
SET RAJAPINNAT MUISTOISSA, RUUMIISSA
JA JUONESSA**

Charles Dickensin teoksessa *Suuria odotuksia*

TIIVISTELMÄ

Jenni Pyykkö: Satis Housen ja Miss Havishamin väliset rajapinnat muistoissa ruumiissa ja juonessa. Charles Dickensin teoksessa *Suuria odotuksia*.

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Kirjallisuustiede

Toukokuu 2023

Tässä tutkielmassa tutkitaan Satis House nimisen tilan ja Miss Havisham henkilöahmon symbolista tehtävää kolmesta eri näkökulmasta Charles Dickensin teoksessa *Great Expectations* (1860). Käyttämäni näkökulmat ovat muistot, ruumis ja juoni. Tutkimuksen lähtökohtana on tutkia, sekä tilaa ja henkilöahmoa, että näitä yhdistäviä symboleita. Teoreettisena viitekehystenä käytän tilan, sekä henkilöahmon tutkimusta. Käytän myös psykologista teoriaa abjektiteoriasta. Tutkielmassa on johdannon jälkeen teoria ja käsite luku, jossa avaan käyttämäni keskeiset teoriat ja käsitteet. Sen jälkeen on käsittely osio, jossa sovellan valitsemiani teorioita ja käsitteitä. Lopuksi on johtopäätökset, missä kerron työni keskeisimmät tulokset.

Miss Havisham on sivuhenkilö *Suuria odotuksia* kirjassa. Hän on erakoitunut kotiinsa Satis Houseen. Hänen omalaatuisuutensa näkyy sekä pukeutumisessa, hän pukeutuu aina hääpukuunsa, sekä hänen kodissaan. Satis Houseessa kaikki on jätetty samoin kuin Miss Havishamin hääpäivänä. Tuosta hääpäivästä, jona häitä ei vietetty, on kulunut useita vuosikymmeniä. Keskeisin tutkimuskysymykseni on minkälaiset ovat Satis Housen, ja Miss Havishamin väliset rajapinnat ja voiko henkilöahmosta tulla osa tilaa symbolisessa merkityksessä? Tutkin myös Satis Housen ja Miss Havishamin välistä suhdetta yhteydessä teoksen tematiikkaan ja henkilöahmoin.

Tutkimuksen tuloksena havaitsin, että Satis House ja Miss Havisham muodostavat yhdessä teosta tematiivisen elementin, joita ei voi erottaa toisistaan. Sekä Miss Havisham ja Satis House ovat teoksen yksi merkittävä osa, joka vaikuttaa niin teoksen kokonaistulkintaan, että joukkoon muita merkityksiä. Koska Miss Havishamia ja Satis Housea ei voi erottaa toisistaan ja koska Miss Havishamia tarkastellaan päähenkilö Pipin näkökulman kautta, sekä koska Miss Havisham rinnastetaan useilla tavoilla häntä ympäröivään tilaan, niin johtopäätökseni on, että henkilöahmosta voi tulla symbolisessa merkityksessä osa tilaa.

Avainsanat: Tilan tutkimus, abjektiteoria, symbolit, tilan ja henkilöahmon väliset rajapinnat.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisälllys

1 Johdanto	1
2 Teoriat ja käsitteet	4
2.1 Tila ja muistot	4
2.2 Abjektiteoria	6
2.3 Symboliset paikat ja etäisyydet	6
2.4 Henkilöhahmotila ja henkilöhahmojärjestys	7
3 Miss Havisham ja Satis House	9
3.1 Miss Havishamin muistot Satis Housessa	9
3.2 Inhottava ruumis	11
3.3 Satis House symbolisena paikkana ja sijaintina	14
3.4 Miss Havisham temaattisena juonena	16
4 Johtopäätökset	19
Lähteet	21
Luettelo kuvista	22

1 Johdanto

Kohdeteokseni on Charles Dickensin teos *Suuria odotuksia* (eng. *Great expectations*). *Suuria odotuksia* on julkaistu alun perin *Harper's weekly*-nimisessä sanomalehdessä jatkokertomuksina vuonna 1860 (Dillard & West 2012, 195). Tutkimuksessani käytän Everyman's library kustantamon painosta vuodelta 1992, joka sisältää Dickensin alkuperäisen lopun, jonka Dickens itse myöhemmin hylkäsi ja kirjoitti uudelleen.

Dickens on kirjailijana tunnettu realismin edustajana, yhteiskunnallisten kysymysten kuvaajana ja yhteiskuntakriitikkona. Hänen teoksissaan nousevat esille monitahoiset henkilöhahmot, sekä hyvin kuvaillut rakennukset ja miljööt. Erityisesti henkilöhahmojen ja rakennusten välinen suhde tulee esille Satis Housen ja Miss Havishamin välisestä suhteesta. Tutkimuksessani olen kiinnostunut tilasta kolmesta eri näkökulmasta: muistot, ruumis ja juoni. Olen valinnut nämä kolme lähestymistapaa, koska sekä Satis Housen, että Miss Havishamin kuvailussa on käytetty voimakkaita symboleita, joiden avulla Satis House ja Miss Havisham henkilöhahmo kietoutuvat yhteen muodostaen symbolisen suhteen. Tutkimuskysymykseni ovat mitkä ovat Satis Housen ja Miss Havishamin väliset rajapinnat ja voiko henkilöahmosta tulla osa tilaa merkitysten kautta? Rajapinnoilla tarkoitan Satis Housen ja Miss Havishamin välisiä symbolisia yhtymäkohtia.

Koska Dickens kuvasi teoksissaan yhteiskunnallisia kysymyksiä henkilöahmojensa kautta, tutkin voiko Satis Housea erottaa Miss Havisham henkilöahmosta? Tutkin myös tilan ja henkilöahmon välistä suhdetta yhteydessä teoksen tematiikkaan ja henkilöahmoihin.

Tutkielmani osallistuu keskusteluun tilan tutkimuksesta, joka näkee tilan olevan osa monimutkaisempaa merkitysten luomista, kuin vain pelkkänä taustana olemista. Tilan tutkimus on kehittynyt postmodernistisen ja strukturalistisen, sekä poststrukturalistisen teoreettisen kriitikin myötä. Tilaa on kirjallisuuden tutkimuksessa pidetty joskus vain taustana tai muuten merkityksettömänä, narratiivisen tutkimuksen pitäessä etusijaa. Tilan tutkimuksen teoreettisen tärkeyden ymmärtämistä kutsutaan ”tilalliseksi käännteeksi”. Tilan tutkimus on ollut tärkeää myös postmodernistisessä ja postkolonialistisessa teoriassa, sekä muilla monitieteisillä aloilla. (Tally jr. 2017, 17.)

Myös käyttämäni teoria-aineisto tukee näkemystä, jossa tila on monipuolisesti yhteydessä henkilöahmoihin, aikaan ja mielentiloihin. Käyttämäni aineisto lähestyy tilan tutkimusta eri

näkökulmista: Joe Moranin artikkeli (2006) taloista, tavoista ja muistoista. Satis Housen symbolista paikkaa tutkin Fleishmanin (2012) symbolinen maisema käsitteen avulla, sekä Lieven Ameelin (2017) paikkojen etäisyyksien mittaamisen käsitteen avulla. Koska myös henkilöhahmon tutkiminen on osa tilan tutkimustani, niin lähestyn ruumiin ja henkilöhahmon tutkimusta Julia Kristevan abjektiteorian avulla vuodelta 1980. Miss Havisham henkilöahmoa tutkin Alex Wolochin teoksen (2003) *The One vs. Many: Minor Characters and the Space of the protagonist in the Novel* avulla.

Tutkielmani etenee siten, että toisessa luvussa kerron tutkielmani kannalta tärkeimmistä teorioista ja käsitteistä. Kolmas luku on analyysiluku, jossa vastaan tutkimuskysymyksiini. Tutkielman lopussa on johtopäätökset, jossa kerron tutkimukseni kannalta tärkeimmät havainnot, sekä kartoitan jatkotutkimuksen tarpeet.

Kohdeteokseni kertoo nuoresta orvosta pojasta nimeltä Pip, joka asuu siskonsa ja hänen miehensä luona, joka on ammatiltaan seppä (Dickens 1992, 1). Kun Pip kutsutaan vierailulle Miss Havishamin taloon, hän havahtuu kuuluvansa työväenluokkaan ja huomaa valtaisan erot ylemmän yhteiskuntaluokan ja työväenluokan välillä (mt., 60). Pip alkaa haaveilla paremmasta elämästä ja vaikka se tuntuu mahdottomalta, hän saa yllättävän mahdollisuuden tuntemattomalta hyväntekijältä (mt., 120 & 130). *Suuria odotuksia* teoksessa Miss Havishamiin ja hänen taloonsa Satis Houseen tutustutaan Pip henkilöahmon näkökulmasta. Vaikka Miss Havishamia pidetään sivuhenkilönä, niin väitän tutkimuksessani, että Miss Havishamin hahmo nousee keskeiseksi henkilöahmoksi, joka vaikuttaa muiden henkilöiden elämään. Myös George Letissier analysoi artikkelissa ”The Havisham Affair or the Afterlife of a memorable Fixture” (2012, 31–32), että Miss Havisham yhdistää merkityksiä, jotka ovat tärkeitä tarinan kannalta. Tämän takia on mielestäni tärkeää tutkia myös Miss Havishamia yhdessä Satis Housen kanssa.

Kerron Miss Havisham henkilöahmosta lisää kappaleessa kolme. *Koska Suuria odotuksia* teoksen henkilöahmot muodostavat monimutkaisen verkoston ja koska teoksen kertojana on päähenkilö Pip, en voi erottaa Miss Havishamin ja Satis Housen merkitystä tarinan kokonaistulkinnalle. Myös käyttämäni teoriakirjallisuus tukee tätä näkemystä.

Koska *Suuria odotuksia* kuuluu Dickensin kaanoniin, sitä on tutkittu paljon ja monesta eri näkökulmasta. Tutkimukseni kannalta tärkeimmän edeltävän tutkimuksen Satis Housesta on tehnyt Annette R Federico artikkelissa ”Satis House” (2019). Federico lähestyy artikkelis-

saan Satis Housea symbolina päähenkilö Pipin unelmille tulla herramieheksi ja mennä naimisiin Estellan, Miss Havishamin adoptiotyttären kanssa (Federico 2019,71). Federico on myös tullut siihen tulokseen, että Satis House muokkaa Pipin sisäistä mielentilaa (Federico 2019, 65).

Leight G. Dillard ja Nancy M. West ovat tutkineet artikkelissa “Miss Havisham on the Home front: Literary nationalism, Great expectations, and Harper’s weekly” (2012) Pipin kolmen maantieteellisen sijainnin välillä kulkemista ja he argumentoivat, että se olisi nuoruu- den levottomuutta (Dillard & West 2012, 205). Omassa tutkimuksessani osoitan kolman- nessa luvussa, miten näillä kolmella sijainnilla ja niiden välillä kulkeminen on teosta temati- soiva ja merkityksiä rakentava vaikutus.

Aiemmissä tutkimuksissa tutkimus keskittyy enimmäkseen päähenkilö Pipiin tai hänen suhteisiinsa muihin henkilöihahmoin, mikä on perusteltua, koska Pip on *Suuria odotuksia* te- oksen kertoja. Satis Houseen ja Miss Havishamiin tutustutaan hänen näkökulmansa kautta. Tämän takia olen itsekin analysoinut mitä Miss Havisham ja Satis House merkitsee Pipille, sillä se vaikuttaa teoksen kokonaistulkintaan. Jotkut aiemmat tutkimukset argumentoivat Dicken- sin *Suuria odotuksia* teoksessa olevan satu intertekstuaalisuutta, mutta omassa tutkimukses- sani olen rajannut sen pois. Tällaisissa tutkimuksissa Miss Havishamia on pidetty joko symbo- lina hyvälle haltiakummille tai noitamaisena hahmona.

2 Teoriat ja käsitteet

2.1 Tila ja muistot

Tutkin omassa tutkimuksessani ensimmäisessä analyysiluvussa Satis Housen, Miss Havishamin ja muistojen välisiä suhteita. Kerron tässä luvussa ensin, miten muistot näkyvät taloissa ja sen jälkeen, miten ihmisten identiteetit ovat riippuvaisia muistoista. Muistoja ja haluja tutkittaessa ne tulisi sijoittaa aikakauden ja paikan historialliseen, poliittiseen ja ekonomialliseen kontekstiin (Moran 2006, 27). Oman tutkimukseni kannalta oleellista on, jotta muistoja voi elää jokaisena päivänä uudestaan ja uudestaan, vaatii se tapojen jokapäiväistä toistoa ja olosuhteiden samanlaisuutta (Moran 2006, 28).

Talojen voi ajatella olevan paikkoja, joissa tila yhdistyy tapoihin. (Moran 2006, 40). Tähän liittyy asumisen kokemus, jota voidaan tarkastella toisaalta yhteiskunnallisella tasolla, jolloin asumiseen liittyy sosiaalisia odotuksia (mt., 40). Toisaalta asumista voidaan tarkastella yksilöllisellä tasolla, jolloin siihen liittyy määrättyjä rutiineja, jotka voivat sisältää intiimejä rakenteita (mt., 40). Yksilöllisyys myös ilmenee tiettyjen yksityiskohtien avulla (mt., 40).

Tällaiset yksityiskohdat, jotka sisältävät muistoja, näkyvät taloissa muun muassa elämisen jälkinä, kuten viinitahra matossa tai lasten mittaamisen käytettyjä viivoja seinissä. Muistot voidaankin nähdä ihmisen vuorovaikutuksena jokapäiväisiin asioihin ja tiloihin (Moran 2006, 38).

Asumisen kokemus on Moranin mukaan läsnä myös Gaston Bachelardin *Tilan poetikassa* (1958). Käsitys siitä, että talo on ensisijaisesti rauhallisuuden, yksinäisyyden, unelmoimisen ja mietiskelyn paikka (Moran 2006, 28) on idealistinen ja kaunisteltu. Muistot tuntuvat sekä Moranin, että Bachelardin tutkimuksessa olevan enemmän positiivisia kokemuksia, joita halutaan toistaa. Mutta miten käy, kun muistoista tulee pakonomaista toistamista?

Bachelardin mukaan oikeiden talojen kiinteät materiaalit kuten tiili ja puu johdattavat ihmisen ajattelemaan, että muistoja voidaan hoivata ja parantaa (Moran 2006, 28). Hoivaaminen ja parantaminen on perinteisesti mielletty positiiviseksi kokemukseksi, voisiko hoiva-

minen kuitenkin yhdistyä myös negatiiviseen ahdistavaan tunteeseen? Tällöin hoivaamisesta tulisi toistamisen kanssa muistoja ylläpitävää toimintaa, mutta siihen yhdistyy vääristynyttä kaipausta kipeisiin muistoihin, joista yksilö ei kykene päästämään irti.

Kirjailija luo oikeista taloista ja asumisesta erillisen kokonaisuuden, joka ei välttämättä noudata oikean elämän mittasuhteita tai oikeaa elämisen kokemusta. (Moran 2006, 28). Tämä antaa kirjallisuudessa kirjailijan yhdistää oikeiden talojen piirteiden ja oikean elämän kokemuksen johonkin kuvitteelliseen, joka ei välttämättä täysin noudata oikean maailman mittasuhteita tai vastaa oikeaa elävää kokemusta. Talot voivat tulla symboloimaan enemmän kuin mitä ne oikeassa elämässä normaalisti symboloisi. Taloihin ja tiloihin voi myös mielikuvituksen avulla sitoa enemmän merkityksiä, joita oikeassa elämässä välttämättä ei ilmene. Lukijan kannalta asuminen on yleensä hyväksytty ja jopa idealistinen kokemus. (vrt. Moran 2006, 28.) Yksi idealistisen asumisen muoto, on historiassa muovautunut tapa pitää koteja nimenomaan naisten turvapaikkoina (mt., 29).

Muistojen merkitys ihmiselle on kaksijakoinen: muistoja voi toisaalta pitää symbolisena tapana palauttaa mieleen menneisyys ja nykyaika (mt., 39). Muistot eivät mielestäni välttämättä noudata lineaarista aikaa, sillä olemme saattaneet unohtaa jotain, jonka muistamme myöhemmin. Muistot eivät myöskään aina ole selkeitä, vaan ne voivat olla utuisia ja hämäriä.

Toisaalta muistot voivat myös muotoilla peräkkäisiä kertomuksia yksilöllisestä identiteetistä. Tämä ajattelutapa kytkeytyy renessanssin jälkeiseen länsimaalaiseen elämäntyyliin, jossa ihmisillä on käsitys tietystä minästä ja jonka identiteetti muodostuu muistoista. (Moran 2006, 38–39.) Muistojen avulla ei kuitenkaan pelkästään etsitä mennyttä aikaa. Muistoja voidaan myös palauttaa mieleen aktiivisella toiminnalla fyysisen maailman materiaa ja tuntemuksia apuna käyttäen (mt., 39). Muistojen aktiivinen ylläpitäminen toiminnan avulla riippuu kuitenkin siitä, mitä muistoja pidetään tärkeimpinä. Toisia muistoja ylläpidetään enemmän kuin toisia.

Moranin (2006, 39) mukaan muistot itsessään eivät liiku, mutta ne voidaan korjata tilan avulla. Tulkitsem tällöin tarkoittavan sitä, että suhtautumista muistoihin voi muuttaa. Muistojen merkitys ihmiselle voi muuttua ajan saatossa.

2.2 Abjektiteoria

Olen Johdannossa kertonut miten Satis House on eri tutkimuksissa symboloinut erilaisia ilmiöitä. Omassa tutkimuksessani menen kohti Satis Housen pienempiä yksityiskohtia ja pohdin miten ne vaikuttavat Miss Havisham henkilöhahmon luentaan sekä hänen ja tilan väliseen vuorovaikutukseen. Käytän tätä tulkintaa varten Julia Kristevan abjektiteoriaa.

Abjektiteoria pohjautuu psykologiaan ja feministiseen ajatteluun, jonka tunnetun tulokinnan kehitti Julia Kristevan esseessään *Powers Of Horror (Pouvoirs de l'horreur)*, vuonna 1980. Kristevan abjektiteorian keskiössä on ihmisen minuuden ja toiseuden, sekä subjektin ja objektin väliset rajapinnat. Abjektio ei ole sama asia kuin objekti, pikemminkin abjektio tarkoittaa jotakin päinvastaista kuin mitä kunkin ihmisen henkilökohtainen minuus on (Kristeva 1982, 1). Pelkistetysti abjektio tarkoittaa inhoa, kauhua ja kuvotusta, joiden avulla ihminen työntää pois tai kieltää itsestään asiat, joita hän pitää inhottavina, kauheina tai kuvottavina. (mt., 2). Näin ollen abjektio voi ilmetä kunkin ihmisen kohdalla eri tavalla, se voi olla myös riippuvaista kulttuurin käsityksistä tai uskonnosta.

Jokaisen ihmisen egon ollessa objekti, superego taas on abjekti (Kristeva 1982, 2). Abjektioista tulee suojamuuri, jonka tarkoituksena on suojella minuutta, subjektia sitä uhkaavilta asioilta (Kristeva 1982, 2). Minuuttamme uhkaavat asiat ahdistavat subjektia, joten minuutta uhkaavat asiat pitää työntää pois ja kieltää. Abjektion aiheuttaa jokin, joka uhkaa identiteettiä, systeemiä ja järjestystä. Varsinkin kuolema ja jo hajonneen ruumiin näkeminen uhkaa meidän minuutemme rajoja, sillä se uhkaa olemassaoloamme (Kristeva 1982, 3–4.)

Kristevan mukaan likainen on torjuttava, jotta subjektin minä säilyisi itse puhtaana. (Kristeva 1982, 2.)

2.3 Symboliset paikat ja etäisyydet

Tässä alaluvussa kerron miten talot voivat muodostaa kirjoissa symbolisia merkityksiä, sekä suurempia teemoja. Talojen ja paikkojen etäisyydet voivat myös symboloida kirjallisuudessa eri asioita. Talot ja paikat kytkeytyvät yhteen henkilöhahmojen luonteen kanssa ja sen minkälaisia asioita he teoksessa edustavat. Omassa tutkimuksessani korostuvat henkilöhahmojen

ja paikkojen symboliset suhteet toisiinsa, mitä tukee Fleishmanin väite, että Dickensin kirjoissa urbaanit paikat kuvastavat henkilöhahmojen fiktionaalista roolia (Fleishman 2012, 116).

Paikoista voi tulla kokonaisia symbolisia maisemia, silloin kun ne edustavat jotakin suurempaa yhteiskunnallista kokonaisuutta, esimerkkinä Fleishman (2012, 117) mainitsee ihmiset, jotka ovat alistettuina kapitalismin vallan alle. Paikkojen konkreettisilla faktoilla voi esimerkiksi symboloida moraalista ilmapiiriä. Paikkojen yksittäiset asiat voivat symboloida suurempia kokonaisuuksia, kuten joki symboloi elämän luomista (Fleishman 2012, 124–125.)

Talojen ja paikkojen etäisyyksillä on myös symbolisia merkityksiä. Etenkin urbaaniin maisemaan keskittyvän teoksen juonen kehittymiseen vaikuttavat se, miten etäisyyksiä kuvataan, miten ne tematisoidaan ja miten niiden välillä liikutaan (Ameel 2017, 317). Symbolisiksi etäisyydet tekevät erityisesti se, minkälaisia merkityksiä niillä on henkilöhahmon, tematiikan, juonen ja niiden välisten liikkumisen tavat ja toistot. Esimerkiksi maalaispaikkakunnalla ja kaupungilla on maantieteellinen etäisyys, mutta myös sosiaalisesti nämä paikat jakautuvat joko perheen maailmaan tai yksilölliseen piiriin. Ajallisena symbolisena tekijänä on henkilöhahmon maaseudulle sijoittuva menneisyys ja kaupunkiin sijoittuva tulevaisuus (Ameel 2017, 317.). Etäisyydet eivät aina ole pelkästään maantieteellisiä, vaan ne voivat myös olla etäisyyksiä kulttuurissa. Yhteiskuntaluokissa etäisyydet ja niiden välisten rajojen ylittäminen voivat näkyä uusien tapojen ja pukeutumisen opetteluna. Paikkojen ja tilojen kuvaukset voivat symboloida henkilöhahmon järkytystä, kun hän ylittää yhteiskuntaluokkien rajoja. Henkilöhahmojen, esimerkiksi naisten, liikkumista paikasta toiseen voivat rajoittaa kirjoittamattomat koodit ja käyttäytymissäännöt (Ameel 2017, 317.)

Varsinkin Dickensin kirjallisuudessa henkilöhahmojen elämä ja kaupunkimaisemat luovat ikään kuin symbolisen kartan luokkayhteiskunnasta, jossa jokainen asukas tulee erilaisten elämänlaatuojen ruumiillistumiksi (Fleishman 2012, 122). Vaikka tutkin vain yhtä taloa Satis Housea, niin analysoin myös Miss Havisham henkilöahmoa osaa luokkayhteiskunnassa, sekä Miss Havishamin symbolista roolia.

2.4 Henkilöhahmotila ja henkilöahmojärjestys

Dickensin kirjallisuudessa sekä fiktiivisillä yksilöillä, että henkilöahmotiloilla on oma merkityksensä. Henkilöhahmotilalla tarkoitan tapaa, jolla yksilöt ovat liitetty kertomukseen.

Henkilöhahmot luovat paitsi keskenään monimutkaisen rakenteen, mutta ne myös muokkaantuvat siinä tilassa, jossa he kulloinkin ovat. (kts. Woloch 2003, 158.) Henkilöhahmotilat mahdollistavat sen, että henkilöhahmojen tullessaan toistensa tiloihin, synnyttää se monimutkaisia ristiriitoja ja yhteentörmäyksiä. Henkilöhahmotilat myös mahdollistavat useiden suurien merkitys kokonaisuuksien ja teemojen ilmenemisen yhdessä teoksessa. Henkilöhahmotilaa ympäröi dynaaminen vuorovaikutus monien eri henkilöhahmojen kanssa (Woloch 2003, 158).

Henkilöhahmojärjestys liittyy päähenkilöiden ja sivuhenkilöiden luomaan rakenteeseen. Woloch (2003, 173) esittää, että päähenkilöä ympäröi lukuisat sivuhenkilöt. Henkilöhahmojärjestystä on tarpeen tutkia varsinkin silloin, kun henkilöhahmoja on teoksessa paljon. Vaikka itse tutkin vain yhtä sivuhenkilöä, niin henkilöhahmojärjestys on silti tärkeä osa teoksen kokonaistulkintaa. Sivuhenkilöt ovat suuria odotuksia teoksessa sekä teemoittavia, että symbolisia. (Woloch 2003, 176–177). Sivuhenkilöillä on lukuisia erilaisia tehtäviä. Sivuhenkilöiden oudon ja vääristyneen persoonan kautta yleensä näytetään liioitellusti päähenkilön piirteitä, taipumuksia tai pelkoja. Näitä piirteitä, taipumuksia tai pelkoja voidaan tuoda esille myös päähenkilön ja sivuhenkilön vuorovaikutuksessa. (Woloch 2003, 173.)

Tutkimukseni keskeisin henkilöhahmo on sivuhenkilönä pidetty Miss Havisham. Dickensin kirjallisuudessa sivuhenkilöt nousevat tärkeiksi kahden syyn takia: sivuhenkilöt ovat usein häiriintyneitä ja vääristyneitä, ne myös vaikuttavat päähenkilöön syvästi. (Woloch 2003, 158).

Henkilöhahmot voidaan jakaa litteisiin tai pyöreisiin henkilöhahmoin, riippuen siitä miten moniulotteisia ja yksilöllisiä ne ovat. Litteät henkilöhahmot ovat yksiselitteisiä ja kaavamaisia (Mäkikalli et al. 2012, 132). Woloch ehdottaa, että Dickensin sivuhenkilöiden litteys voi olla kytköksissä erilaisiin temaattisiin kokonaisuuksiin juuri niiden outouden, vääristyneen vartalon tai sosiaalisen aseman takia (Woloch 2003, 167.) Tämä on uudenlainen ajatus ajatella, että henkilöhahmon litteydellä voisi olla oma erityinen tehtävä, sillä henkilöhahmojen litteys on usein yhdistetty pelkistettyyn henkilöhahmoon negatiivisessa mielessä. Toisaalta Wolochin mainitsema sivuhenkilöiden oudot persoonat tuovat normaalisti litteinä ja yksitahoisina pidettyinä henkilöhahmoin lisää persoonallisuutta. Yksi tapa tutkia sivuhenkilöiden litteyden yhdistymistä temaattisiin kokonaisuuksiin on tutkia vaatteiden symbolista käyttöä (kts. Woloch 2003, 173) sillä vaatteet voivat olla liitettävissä henkilöhahmon outoon persoonaan ja vääristyneeseen vartaloon.

Woloch myös mainitsi henkilöahmojärjestyksen kertomuksen rakenteessa helpottavan psykologisia, esteettisiä, temaattisia ja ideologisia tulkintoja (Woloch 2003, 173).

3 Miss Havisham ja Satis House

Suuria odotuksia teoksessa Miss Havisham on vanha nainen, joka elää erakoituneena kodissaan Satis Housessa. Teoksessa kerrotaan hänen traumaattisesta nuoruudestaan, jolloin hänen veljensä ja nuori mies nimeltä Compeyson päättivät huijata Miss Havishamia. Miss Havisham ja Compeyson olivat menossa naimisiin, mutta hääaamunaan Miss Havisham sai kirjeen, jossa kerrottiin, että velipuoli ja Compeyson olivat juonitelleet yhdessä häät saadakseen rahaa Miss Havishamilta. Miss Havisham katkeroitui tästä ja päätti kostaa kaikille miehille. Hän pysäytti kotinsa kellot kahtakymmentä vaille yhdeksään, aikaan, jona hän sai Compeysonin kirjeen. Hän myös kielsi palvelijoita siivoamasta hääkattausta pois, mukaan lukien hääkakkua. Tuosta päivästä lähtien Miss Havisham puki päälleen joka aamu hääpukunsa, toisen valkoisen hääkenkensä, asetti hiuksiinsa kuivat, kuolleet hääkukat ja pitkän hunnun. Hän ei ikinä avannut verhoja, eikä päästänyt auringonvaloa kotiinsa. (Dickens 1992, 171–172.)

3.1 Miss Havishamin muistot Satis Housessa

Tässä luvussa kerron miten Miss Havisham ylläpitää muistojaan ja miten tämä luo Miss Havishamin henkilöahmoa. Muistojen ylläpitämisen kautta luodaan myös Satis Housea, jolla on tietynlainen merkitys teoksessa. Joe Moranin (2006, 27–28) mukaan muistoja ylläpidetään tiilassa toiston kautta.

She was dressed in rich materials—satins, and lace, and silks—all of white. Her shoes were white. And she had a long white veil dependent from her hair, and she had bridal flowers in her hair, but her hair was white. -- (Dickens 1992, 52).

-- But, I saw that everything within my view which ought to be white, had been white long ago, and had lost its lustre and was faded and yellow. I saw that the bride within the bridal dress had withered like the dress, and like the flowers, and had no brightness left but the brightness of her sunken eyes. (Dickens 1992, 53).

Miss Havisham toistaa rutiinin omaisesti samat asiat joka päivä: hän pukee päälleen kellastuneen hääpuvun ja laittaa hiuksiin lakastuneita kukkia. Rutiinin omaisen toiminnan tarkoituksena on ylläpitää muistoja, sekä oman pukeutumisen, että tilan muuttumattomuuden kautta. Muistojen ylläpitäminen on aktiivista toimintaa, (kts. Moran 2006, 39) koska Miss Havisham toistaa pukeutumisrutiininsa joka päivä. Myös Satis Housen pitäminen muuttumattomana on aktiivista toimintaa, koska se on tietoinen päätös pitää tila tietynlaisena. Satis Housen pitäminen samanlaisena kuin se oli Miss Havishamin hääpäivänä, tarkoituksena on muistuttaa kivusta ja tuskasta, jotka hylkääminen aiheutti.

Pidän Miss Havishamin pukeutumista osana tilallista elementtiä, koska Miss Havishamia tarkastellaan Pipin silmien lävitse ja kuten yllä olevista katkelmistakin huomaa niin Pip kuvailee Miss Havishamin ulkonäköä ja pukeutumista samalla tavalla kuin hän kuvailee tilallista ympäristöään. Miss Havishamin ulkonäköä ja pukeutumista ei kuvailla subjektiivisena kokemuksenä, vaan Miss Havishamia tarkastellaan rinnakkain muun Satis House-tilan kanssa.

So unchanging was the dull old house, the yellow light in the darkened room, the faded spectre in the chair by the dressing-table glass, that I felt as if the stopping of the clocks had stopped Time in that mysterious place, and, while I and everything else outside it grew older, it stood still. (Dickens 1992, 118).

Miss Havishamin ja Satis Housen vuorovaikutuksellista suhdetta kuvaa Satis Housen kellot, jotka ovat pysäytetty kahtakymmentä vaille yhdeksään. Hetkeen, jona Miss Havishamin sydän särkyi. Pysähtyneet kellot symboloivat muuttumattomuutta, menneisyyden ja nykyhetken samanlaisuutta. Muuttumattomuus koskee sekä Satis Housea ja Miss Havishamia. Aika ei ole voinut muuttaa muistojen katkeruutta. Pysähtynyt aika on side, joka sitoo Miss Havishamin ja Satis Housen yhteen. Tämä vuorovaikutuksellinen suhde näyttäytyy siinä, että Miss Havisham ylläpitää Satis Housea aktiivisesti muuttumattomana. Tila eli Satis House ylläpitää Miss Havishamin muistoja, koska muistot ovat vuorovaikutusta asioihin ja tiloihin (Moran 2006, 38). Mielestäni Miss Havishamia ja Satis Housea ei voi erottaa toisistaan, sillä yhdessä molemmista tulee teoksessa osa, jolla on monia yhteisiä symbolisia tehtäviä. Käsittelen tätä yhteistä symbolista tehtävää seuraavissa kappaleissa.

Muistojen ylläpitämisen lisäksi, Miss Havisham ylläpitää myös tiettyjä tunteita, kuten katkeruutta ja vihaa. Tällaisen toiminnan ylläpitämisen avulla hän luo itselleen katkeran vanhanpiian identiteettiä. Identiteetti on seurausta siitä, että muistot ovat luoneet kokemuksen henkilön minuudesta (kts. Moran 2006, 39). Tämä identiteetti on tärkeä osa Miss Havishamin henkilöahmoa ja henkilöahmon muuttumattomuutta. Muuttumattomuus on tärkeä osa Satis Housea ja Miss Havishamia, koska se on merkittävä osa *Suuria odotuksia* juonen, tematiikan ja merkityksien kannalta.

Dickensin teoksessa asiat, jotka symboloivat normaalisti uutta alkua ja iloista elämänvaihetta muuttuu tarkoittamaan päinvastaisia asioita kuolemaa, loppua, rappiota ja melankoliaa. Asumisen kokemus muuttuu hyväksytystä, ideaalisesta kokemuksesta levottomuudeksi ja ahdistukseksi (vrt. Moran 2006, 28). Satis House rakentuu muistojen ylläpitämisen kautta goottimaisen synkäksi paikaksi, jolla on symbolista merkitystä päähenkilö Pipin ja teoksen konnaistulkinnan kannalta. Käsittelen tätä enemmän luvussa 3.4 Miss Havisham temaattisena juonena.

Käsittelen seuraavassa luvussa, miten Abjektiteoria toteutuu Miss Havisham henkilöahmossa ja metaforisen likaisuuden termiä.

3.2 Inhottava ruumis

Tässä luvussa syvennän edellisessä luvussa kertomaani henkilöahmoa luovaa mekanismia, johon tila osallistuu. Muistojen uudelleen elämisen lisäksi on syytä mennä syvemälle Miss Havishamin psykologiseen kokemukseen oman ruumiin ja tilan vuorovaikutuksesta.

Kun Pip ensimmäistä kertaa näki Miss Havishamin, hän luonnehti häntä näin: ”- - with an elbow resting on the table and her head leaning on that hand, sat the strangest lady I have ever seen, or shall ever see.” (Dickens 1992, 52.) Miss Havishamin valkoinen hääpuku oli kellahtunut, Pip kiinnitti myös huomiota siihen, miten suuri kontrasti hiuksiin kiinnitettyjen hääkukkien, pitkän hunnun ja valkoisten hiusten välillä on (Dickens 1992, 52).

Miss Havishamin pukeutumisen kuvailu ja Pipin reaktio siihen kertovat, että hääpuvutuksen voisi 1800-luvulla nähdä nuoren naisen päällä, mutta vanhan naisen päällä se on outoa, hätkähdyttävää ja merkillistä pantavaa. Kellahtunut hääpuku on kuin metaforinen lika (Johnston & Longhurst 2010, 41) häpeän tahra, johon Miss Havisham pukeutuu kirjaimellisesti joka päivä.

Lika ei rajoitu vain Miss Havishamin vaatteisiin, vaan sitä on löydettävissä myös Satis Housen ruokahuoneesta:

It was spacious, and I dare say had once been handsome, but every discernible thing in it was covered with dust and mould, and dropping to pieces. The most prominent object was a long table with a table-cloth spread on it, as if a feast had been in preparation when the house and the clocks all stopped together. An *épergne* or centre-piece of some kind was in the middle of this cloth; it was so heavily overhung with cobwebs that its form was quite undistinguishable; and, as I looked along the yellow expanse out of which I remember its seeming to grow, like a black fungus, I saw speckled-legged spiders with blotchy bodies running home to it, and running out from it, as if some circumstance of the greatest public importance had just transpired in the spider community. (Dickens 1992, 78).

Keskellä kesken jäänyttä hääaamiaista on hääkakku, joka on peittynyt hämähäkin verkkoihin ja muistuttaa nyt enemmän mustaa sientä kuin kakkua. Miss Havisham kertoo Pipille, että kun hän kuolee niin Miss Havishamin ruumis on laitettava keskelle pöytää (Dickens 1992, 83).

Miss Havisham, vanhan naisen elävä ruumis ja homeinen, hämähäkin verkon peittävä kakku ovat kohtauksessa vierekkäin. Inhottavuus on sijoitettu ruumiin ulkopuolelle. Paksu pöly ja home kerros, hämähäkin verkot, musta sieni ja viimeisenä vielä hämähäkit juoksemassa ympäriinsä symboloivat rappeutumista, hidasta hajoamista ja kuolemaa. Ruokahuoneessa mikään ei muutu, samat asiat ovat pöydällä päivästä toiseen, mutta vääjäämättä elolliset asiat kulkevat kohti loppuaan, kohti todellista tuhoa. Kaikki nuo edellä mainitut asiat muistuttavat kuolemasta, sekä jo mädänneestä ja hajonneesta ruumiista, joka aiheuttaa niin lukijoissa kuin teoksen henkilöihahmoissa abjektion (vrt. Kristeva 1982, 3–4).

Kaikki inhottavat asiat, mitä hääpöydässä on, tekevät Miss Havishamista vielä oudomman ja vääristyneemmän hahmon (kts. Woloch 2003, 173). Homeinen ja rappeutuva hääpöytä uhkaa niin lukijoiden kuin teoksen sisäisten henkilöiden minuutta (vrt. Kristeva 1982, 2–3) tehden sekä Satis Housesta, että Miss Havishamista epämiellyttävän. Satis Housen likaisuus etäännyttää niin lukijat kuin muut henkilöihahmotkin Miss Havishamista. Tämän seikan merkitys korostuu seuraavassa luvussa, missä analysoin Satis Housen symbolista merkitystä Pipille.

Kuva 1: Harper's Weekly lehdessä julkaistu kuva Miss Havishamista ja Pipistä. (Dillard et. al 2012, 204).

Miss Havisham itsessään ja oman toimintansa takia uhkaa normaalina pidettynä yhteiskunnallista järjestystä ja systeemiä (Kristeva 1982, 4) koska hän ei käyttäydy niin kuin vanhojen piikojen oletetaan käyttäytyvän. Pukeutuminen vanhaan häähupukuun ja kodin pitäminen sotkuisena on kapinallista käytöstä. Ruokailuhuone tuntuu olevan toteutumattoman häähäpään keskipiste ja kun Miss Havishamin kuollut ruumis laitetaan pöydälle, hänen metaforinen likaisuutensa täydentyy. Kakku ei pelkästään symboloi vanhenevaa ja kuolevaa ruumista, mutta myös yhdessä Miss Havishamin haaveen kanssa tulla laitetuksi pöydälle kuolleen, ne symboloivat toteutumattomia unelmaa.

Satis House ei vaikuta pelkästään Miss Havishamiin, se vaikuttaa myös Pipiin.

Daylight never entered the house, as to my thoughts and remembrance of it, any more than as to the actual fact. It bewildered me, and under its influence I continued at heart to hate my trade and to be ashamed of home. (Dickens 1992, 118)

Pipin alemmuuden tunne herää Satis Housessa ensimmäistä kertaa (Dickens 1992, 60). Satis Housen vaikutuksen alaisena hän jatkoi oman ammattinsa vihaamista ja kotinsa häpeämistä myös myöhemmin. Likaisuus yleensä kuvastaa työväenluokkaa (vrt. Dickens 1992, 100–101), eikä sitä yhdistetä ylempään yhteiskuntaluokkaan. Satis House on avoimesti likainen ja rappeutuva, joka muistuttaa Pipiä hänen vääränlaisuudestaan ja toiseudesta, joka uhkaa hänen minuuttaan ja sitä identiteettiä, jonka hän haluaisi luoda itselleen (vrt. Kristeva 1982, 2).

Teoksen lopussa Miss Havisham sytyttää itsensä tuleen. Se edustaa inhoa, joka on kääntynyt sisäänpäin ja ilmenee väkivaltaisena käytöksenä. Toisaalta Miss Havishamin katumus tekojaan kohtaan näkyy siinä, että hän polttaa hääpukunsa, joka on vielä hänen päällään.

Ensimmäisessä luvussa käsittelemäni muistojen uudelleen eläminen, sekä tämä luku ovat tärkeitä henkilöahmon teemoittamisen kannalta.

3.3 Satis House symbolisena paikkana ja sijaintina

Suuria odotuksia kokonaistulkinnan kannalta on tärkeää tarkastella Satis Housea symbolisena paikkana ja sijaintina päähenkilö Pipin näkökulmasta. Satis House ja Miss Havisham eivät muutu, ne pysyvät samanlaisina koko teoksen aikana. Sen sijaan ne vaikuttavat syvästi Pipiin, hänen tunteisiinsa ja tekoihin.

Annette R Federico kertoo artikkelissaan ”Satis House” (2019) että Satis House on psykologinen paikka, jolla on voimakas vaikutus Pipiin (mt., 66). Federico pitää Satis Housea Pipin unelmana tai symbolina unelmalle (mt., 70) mutta mielestäni Satis Housen symbolisesta sijainnista ja symbolisesta maisemasta voi päätellä, että Satis House ei ole päätepiste. Satis House edustaa hienona kartanona välitilaa kohti unelmaa, mutta Satis House on kaikessa hienoudessaan painajaismainen, vääristynyt, rapistuva tila.

Tämä symbolinen välitila heijastaa kahta asiaa Pipin mielessä. Pelkoa ja vaikeutta omaksua uusi herrasmiehen rooli (vrt. Ameel 2017,317). Sekä vaikeutta tai jopa mahdottomalta tuntuvaa estettä Pipin mielessä saavuttaa oma unelmansa. Taylor Stoehr: ea mukailleen Satis House on konflikti Pipin sielussa (kts. Federico 2019, 70). Kulkeminen eri paikkojen välillä

ja kipuileminen edellä mainittujen asioiden kanssa sekä teemoittavat teosta ja vievät juonta eteenpäin (kts. Ameel 2017, 317).

Satis House on saanut nimensä latinan kielestä, Satis tarkoittaa ”enough” eli tarpeeksi. Jokainen, joka asuu Satis Housessa ei tulisi tarvita mitään muuta (Dickens 1992, 51.) Satis House näyttäytyy painajaismaisena talona, joka sisältää kuolemaa, surua, epätoivoa. Pip huomaa palaavansa aina uudestaan Satis Houseen kuin elääkseen todeksi painajaisiansa. Pipin alemmuuden tunne herää Satis Housessa (Dickens 1992, 55 & 60) ja Satis Housessa Pip kuulee Estellan valinneen toisen miehen hänen sijastaan (mt., 344).

Satis House on keskellä kahta Pipin elämässä sijaitsevaa maantieteellistä sijaintia: lapsuuden kotia maalla ja tulevaa herrasmiehen unelma elämää Lontoossa (vrt. Ameel 2017, 317). Teoksen aikana Pip sinkoilee lapsuuden kotinsa, Satis Housen ja Lontoon välillä. Lapsuuden koti edustaa Pipille ammattia ja elämää, jota hän ei halua (kts. Dickens 1992, 100). ”Biddy”, said I, after binding her to secrecy, ”I want to be a gentleman.” (mt., 120). Pipin kunnianhimo on suurempi kuin sepän ammatti. Sen sijaan Lontoo tulee edustamaan hänelle unelmien toteutumista: ” My dream was out; My wild fancy was surpassed by soper reality; Miss Havisham was going to make my fortune a grand scale.” (mt., 130). Pip päätetään lähettää Lontooseen, missä hänen opettajansa asui (mt., 133). Pipistä on määrä kouluttaa Lontoossa herrasmies, joka on hänen unelmansa. Tästä syystä tulkitseen Lontoon edustavan hänen lopullista tulevaisuuden unelmaansa ja tavoitetta.

Pipin fiktionaalinen rooli on kaksijakoinen, koska hän on työväenluokkainen, joka tekee luokkahypyn herrasmieheksi. Tästä johtuen myös paikkojen merkitys Pipin fiktionaaliselle roolille on kaksijakoinen. Satis House muistuttaa työväenluokkaisuuden likaisuudesta ja häpeästä. Lontoo edustaa herramiehen identiteettiä (vrt. Fleishman 2012, 116.)

Satis House on Pipin kannalta niin merkittävä paikka ja niin suuressa osassa teosta, että siitä tulee symbolinen maisema, sillä Satis House edustaa teoksessa suurempaa yhteiskunnallista kokonaisuutta (kts. Fleishman 2012, 117). Satis House edustaa rappeutuvaa yläluokan ihannetta, joka on jo aikansa elänyt. Perijyyden tilalle tulee ihmisen oma ahkeruus ja työnteko saavuttaakseen parempi elämä. Myös tämä on oleellinen seikka Pipin välitilassa olemista. Lisäksi Satis Housessa pienemmätkin asiat symboloivat isompia kokonaisuuksia (Fleishman 2012, 124–125) kuten pysähtyneet kellot, Miss Havishamin pukeutuminen ja hääpöydän katkaus. Olen analysoinut näitä edellisissä ja seuraavassa kappaleessa.

3.4 Miss Havisham temaattisena juonena

Miss Havisham ei ole vain fiktiivinen hahmo, jonka yksilöllistä elämää kuvataan *Suuria odotuksia* teoksessa. Miss Havisham muodostaa yhdessä Satis House kartanon kanssa suuremman kertomuksellisen kehyksen ja yhdessä tuon tilan kanssa, he ovat mukana monimutkaisessa henkilöahmorakenteessa. (vrt. Woloch 2003, 158.)

Tullakseen sellaiseksi symboliksi, joka teemoittaa teosta ja muodostaa suuremman kertomuksellisen kehyksen teoksen keskiössä, tila eli Satis House tarvitsee elävän ruumiillisen kehon Miss Havishamin. Samoin kuin elävä keho tarvitsee tilan, jonka puitteissa hän voi toimia ja toisaalta rajat, joiden ulkopuolelle hän ei voi mennä. Nämä asiat muodostavat Miss Havishamin henkilöahmotilan, sillä Miss Havisham on liitetty kertomukseen yhdessä Satis Housen kanssa (vrt. Woloch 2003, 158).

Miss Havisham ja Satis House ovat kuin hämähäkin verkon keskustassa, sillä ne olleet ovat jollain tavalla kytköksissä kaikkiin henkilöahmoihin *Suuria odotuksia* teoksessa. Miss Havisham pyytää teoksen päähenkilöä Pipiä Satis Houseen leikkimään adoptiotyttäreensä Estellen kanssa (Dickens 1992, 53). Pip, joka saa tuntemattomalta henkilöltä suuren omaisuuden, huoltajaksi määrättiin lakimies Jaggers, joka toimii myös Miss Havishamin lakimiehenä (mt., 149). Pipin paras ystävä on Miss Havishamin sukulainen. Pipin suuren omaisuuden takana oleva henkilö on vanki nimeltä Magwitch, joka paljastuu Estellan isäksi (mt., 386). Yhteys näin monien eri henkilöahmojen kanssa saa Miss Havishamin ja Satis Housen dynaamiseen vuorovaikutukseen teoksen henkilöahmojen kanssa (vrt. Woloch 2003, 158).

Wolochin (2003, 173) mukaan sivuhenkilöt ympäröivät päähenkilöä. Vaikka Miss Havisham on sivuhenkilönä *Suuria odotuksia* teoksessa, väitteeni on, että Miss Havisham ja Satis House ovat kuitenkin teoksen keskiössä, jonka ympärillä muut henkilöahmot toimivat.

Katkeruudessaan ja toimintansa joustamattomuudessaan Miss Havishamia voi kuvailla litteäksi henkilöahmoksi. Miss Havisham on kuitenkin Dickensille tyyppilliseen tapaan vääristynyt ja häiriintynyt henkilöahmo (Woloch 2003, 158–159) joka juuri noiden ominaisuuksien takia nousee teoksessa keskeiseksi henkilöahmoksi. Miss Havishamin henkilöahmon yksipuoleisuuteen liittyy muuttumattomuus, jonka olen aiemmissa luvuissa perustellut.

Miss Havisham edustaa teoksessa, pukeutuneena aina samanlaisiin vaatteisiin, kellot pysäytettyinä muuttumattomassa tilassa, muuttumattomuutta, vaihtoehdottomuutta, tiettyyn pysyvään kohtaloon ”kirottua”. Symbolinen pukeutuminen (Woloch 2003, 173) on tärkeä

osa Miss Havishamia. Miss Havishamin käyttämä vanha, kellastunut hääpuku on osa hänen häiriintynyttä persoonaansa ja vääristynyttä vartaloa. Pukeutuminen kertoo Miss Havishamista oleellisesti jotain mitä hänen luonteensa ei pysty kertomaan.

Miss Havisham käyttää symbolisesti vain toisessa jalassa valkoista (hää)kenkää, toinen jalka on jäänyt kengättömäksi (Dickens 1992, 52). Epäsuhtaiset kengät ovat kuin toinen jalka olisi menneessä, mutta toinen jalka on vapaa menneisyyden kahleista, kuin Miss Havishamilla olisi koko ajan ollut vaihtoehto valitsemaalleen elämälle. Esitin edellisessä luvussa, miten Satis House on sijainniltaan Pipille eräänlainen välitila, menneisyyden ja tulevaisuuden välissä. Wolochin mukaan (2003, 173) sivuhenkilöiden kautta voidaan esittää päähenkilöiden pelkoja, piirteitä tai taipumuksia. Miss Havishamin voikin ajatella ilmentävän Pipin ja Estellan vielä kypsytymättömän persoonallisuuden piirteitä. Miss Havishamin kuolemalla on vaikutusta Pipin ja Estellan kehittymiseen, mitä käsittelen tämän luvun lopussa.

Teoksen lopussa Miss Havisham katuu tekojaan ja sytyttää itsensä tuleen (Dickens 1992, 380). Miss Havishamin palamisen jälkeen Pip ja Joe käyvät oudon keskustelun Miss Havishamin kuolemasta:

”Is she dead, Joe?”

”Why, you see, old chap,” said Joe, in a tone of remonstrance, and by way of getting at it by degrees, I Wouldn’t go so far as to say that, for that’s a deal to say; but she ain’t —“

”Living Joe?”

”That’s nigher where it is,” said Joe; “she ain’t living.” - - (Dickens 1992, 441)

Miss Havisham ei ole vielä kuollut, vaikka hän ei myöskään enää elä, koska Pipin monet haaveet ovat vielä toteuttamatta ja asiat monien henkilöiden kanssa selvittämättä. Pip ei ole vielä saavuttanut ymmärrystä elämästä ja läheisten ihmisten tärkeydestä. ”Still determined, on my account, to come at everything by degrees” (Dickens 1992, 441). Kuten Pip pohtii, kaikkea on lähestyttävä asteittain. Pip myös kypsyy ihmisenä asteittain. Miss Havishamin palamisesta katumisen metaforana kuvastaa myös se, että Pipin kädet palavat myös, kun hän yrittää pelastaa Miss Havishamin. Myös Pipillä on katumisen aihetta (kts. Woloch 2003, 176–177.)

Miss Havishamin ja Satis Housen erottamattomasta suhteesta kertoo se, että kun Miss Havisham kuolee niin Satis House puretaan (Dickens 1992, 449). Kun symbolinen toteutumattomuus / este on poissa, pystyvät henkilöhahmot toteuttamaan omia pyrkimyksiään teoksessa. He eivät ole enää sidoksissa Satis Houseen tai Miss Havishamiin, vaan pystyvät kulkemaan kohti omaa kohtaloaan: kohti nöyryyttä, anteeksi antoa ja arvon antoa niille ihmisille, jotka sen ansaitsevat.

Kun Miss Havisham on kuollut ja Satis House poissa, aika kulkee taas ja Pip ja Estella löytävät molemmat oman paikkansa ja mielenrauhan vuosien kuluttua (Dickens 1992, 460). He onnistuvat siinä missä Miss Havisham oli epäonnistunut.

4 Johtopäätökset

Olen tutkimuksessani osoittanut, että Dickensin *Suuria odotuksia* teoksessa tila ei ole pelkätään pakollinen tausta tapahtumille. Sen sijaan Satis House ja Miss Havisham ovat teoksen keskiössä dynaamisessa vuorovaikutuksessa, sekä muiden henkilöhahmojen, että tapahtumien kanssa. Satis House ja Miss Havisham myös muodostavat monimutkaisen symbolien ja merkitysten verkoston. Omassa tutkimuksessani tutkin nimenomaan Miss Havishamin ja Satis Housen suhdetta toisiinsa ja miten se vaikuttaa teoksen teemoihin ja kokonaistulkintaan.

Miss Havisham ja Satis House ovat erottamaton osa toisiaan teoksen symbolisessa merkityksessä. Lukuisat rajapinnat yhdistävät Miss Havishamia ja Satis Housea symbolisessa merkityksessä, sekä ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Ensimmäinen symbolinen rajapinta on muistot, joita ylläpidetään Satis Housessa. Rajapinnaksi voi laskea myös ruumiin ja Satis Housen likaisuuden. Satis Housen symbolinen paikka ja sijainti, sekä Miss Havishamin temaattinen ja symbolinen rooli vaikuttavat ennen kaikkea juoneen ja teoksen kokonaistulkintaan. Juonen ja kokonaistulkinnan kannalta Miss Havishamia ja Satis Housea ei voi erottaa toisistaan heidän monien yhteisten symbolististen ja tematisoivien tehtävien takia. Miss Havishamin ja Satis Housen rajapinnat sitovat ne yhteen teoksen alusta loppuun.

Rajapintojen vuorovaikutuksellisuus näkyy siinä, miten Miss Havisham vaikuttaa Satis Houseen ja miten Satis House vaikuttaa Miss Havishamiin. Molemmat vaikuttavat myös syvästi päähenkilö Pipiin.

Satis Housen ja Miss Havishamin väliset symbolit ovat vain yksi osa *Suuria odotuksia* teoksen monista eri symbolirakenteista. Erilaiset symbolit ja niiden väliset suhteet ovat teoksessa monimutkaisia, ja niillä kaikilla on omat merkityksensä teoksen kokonaistulkintaa ajatellen. Symbolit, kuten lukuisat teoksessa esiintyvät portit, vanki Magwitchin kahleet ja eri paikat (paja, newgate, Satis House, Temple, Jagersin toimisto) muodostavat monimutkaisen symbolien kartan.

Miss Havisham henkilöahmoa kuvaillaan ja tarkastellaan päähenkilö Pipin silmien kautta. Pip kuvailee häntä samoin kuin hän kuvailee muuta ympäröivää tilaa. Miss Havisham myös rinnastetaan tilaan, hänen toivoessaan, että hänen kuollut ruumis asetetaan pöydälle hääkakun vierelle. Koska Miss Havishamia ja Satis Housea ei voi erottaa toisistaan ja koska molemmat pysyvät muuttumattomana, olen tullut siihen tulokseen, että henkilöahmo voi jatkaa tilaa symboloivassa merkityksessä.

Tutkimuksessani painottuivat henkilöhahmojen tutkiminen lähinnä Miss Havishamin ja päähenkilö Pipin väliseen suhteeseen. Tulevassa tutkimuksessa on relevanttia tutkia Miss Havishamin traumaa, jonka hän siirtää adoptiotyttarelleen Estellalle ja tilan välistä suhdetta. Miss Havishamin vaikutuksesta Estellaan kertoo teoksessa toistuva selittämätön tumma varjo Estellan kasvoilla, sekä fakta, että Estella meni naimisiin väkivaltaisen miehen kanssa.

Myös Pipin rakastumista Estellan kylmään kauneuteen, voisi tutkia suhteessa Pipin omaan sisäiseen kylmyyteen isähahmoa Joea, ystävällistä naapuria Biddyä ja hyväntekijäänsä kohtaan.

Lähteet

Kohdeteos

Dickens Charles 1992 (1860). *Great Expectations*. London: Everyman's library.

Tutkimuskirjallisuus

Ameel Lieven 2017. The City Novel: Measuring referential, spatial, linguistic, and temporal. *The Routledge Handbook of Literature and Space*. Toim. Robert T. Tally jr. London–New York: Routledge, 317.

Dillard, Leigh G & West, Nancy M. 2012. Miss Havisham on the Home Front: Dickens, Literary Nationalism, and Harper's Weekly. *Nineteenth-Century studies*. Vol.26, 195 & 205.

Federico Annette R 2019. Satis House. *Literary imagination*. Vol.21 (1), 66 & 70.

Fleishman Avrom 2012. The City and the River: Dickens's Symbolic Landscape. *Dickens and the City*. Toim. Jeremy Tambling. Farnham: Ashgate, 111–125.

Johnston, Lynda & Longhurst Robyn 2010. *Space, Place, and Sex: Geographies of Sexualities*. Lanham: Rowman & Littlefield.

Kristeva Julia 1982. *Powers of Horror- An Essay on abjection*. New York: Columbia University Press.

Letissier, Georges 2012. The Havisham Affair or the Afterlife of a Memorable Fixture. *Etudes anglaises*. Vol. 65 (1), 31–32.

Moran Joe 2006. Houses Habit and Memory. *Our House: The representation of domestic space in modern culture*. Toim. Gerry Smith & Jo Croft. Amsterdam-New York: Rodopi, 27–40.

Mäkikalli, Aino & Steinby, Liisa. *Johdatus kirjallisuusanalyysiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Tally Jr, Robert. T 2017. Introduction: The reassertion of space in literary studies. *The Routledge Handbook of Literature and Space*. Toim. Robert T. Tally Jr. London-New York: Routledge, 17.

Woloch Alex 2003. *The One vs. Many: Minor Characters and the Space of the protagonist in the Novel*. Princeton, N.J: Princeton University Press.

Luettelo kuvista

Kuva 1: Harper's weekly- lehdessä julkaistu kuva Miss Havishamista ja Pipistä. Dillard Leigh G. & West Nancy M. 2012. Miss Havisham on the home front: Dickens, Literary Nationalism, and Harper's Weekly. *Nineteenth-century studies* (Charleston S.C). s. 204. Vol 26.